

רחל ולאה -
אשה אהובה, אשה שנואה

בראשית כב

טז וּלְלָבֹן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לָאָה וְשֵׁם הַקְּטָנָה רָחֵל: יז וְעַיְנֵי לָאָה רַכּוֹת וּרְחֵל הֵיטָהּ יִפְתָּחֶנָּה וַיִּפְתַּח מַרְאֵהָ: יח וַיֶּאֱהָב יַעֲקֹב אֶת־רָחֵל וַיֹּאמֶר אֶעֱבְדְּךָ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרָחֵל בְּתֻךְ הַקְּטָנָה: יט וַיֹּאמֶר לָבֹן טוֹב תַּתִּי אֶתְּךָ לְךָ מִתַּתִּי אֶתְּךָ לְאִישׁ אַחֵר שְׁבַע עֲמֻדֵי: כ וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרָחֵל שִׁבְעַ שָׁנִים וַיְהִי־וּ בְעֵינָיו כִּימִים אַחָדִים בְּאַהֲבָתוֹ אֶתְּךָ: כא וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבֹן הֲבֵה אֶת־אִשְׁתִּי כִּי מָלְאוּ יָמַי וְאָבֹאֶה אֵלֶיךָ: כב וַיִּאָּסֹף לָבֹן אֶת־כָּל־אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ מִשְׁפָּתָהּ: כג וַיְהִי בְעָרֵב וַיִּקַּח אֶת־לָאָה בָתּוֹ וַיָּבֵא אֶתְּךָ אֵלָיו וַיָּבֵא אֵלֶיךָ: כד וַיִּתֵּן לָבֹן לָהּ אֶת־זֹלְפָה שִׁפְחָתוֹ לְלָאָה בָתּוֹ שִׁפְחָה: כה וַיְהִי בַבֶּקֶר וַהֲנִיחָהּ לָאָה וַיֹּאמֶר אֶל־לָבֹן מֵה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי הֲלֹא בְרָחֵל עֲבַדְתִּי עֲמֻדָּה וְלָמָּה רָמִיתָנִי: כו וַיֹּאמֶר לָבֹן לֹא־יַעֲשֶׂה כֵן בַּמָּקוֹמִנִי לַתֵּת הַצְּעִירָה לִפְנֵי הַבְּכִירָה: כז מִלֵּא שִׁבְעַ זָאת וְנִתְּנָה לְךָ גַם־אֶת־זֹאת בְּעֲבֹדָה אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עֲמֻדֵי עוֹד שִׁבְע־שָׁנִים אַחֲרוֹת: כח וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כֵּן וַיִּמְלֵא שִׁבְעַ זָאת וַיִּתֵּן־לוֹ אֶת־רָחֵל בָתּוֹ לוֹ לְאִשָּׁה: כט וַיִּתֵּן לָבֹן לְרָחֵל בָתּוֹ אֶת־בְּלָהָה שִׁפְחָתוֹ לָהּ לְשִׁפְחָה: ל וַיָּבֵא גַם אֶל־רָחֵל וַיֶּאֱהָב גַם־אֶת־רָחֵל מִלָּאָה וַיַּעֲבֹד עִמּוֹ עוֹד שִׁבְע־שָׁנִים אַחֲרוֹת: לא וַיֵּרָא יְהוָה כִּי־שָׁנוּאָה לָאָה וַיִּפְתַּח אֶת־רַחֲמָהּ וּרְחֵל עָקְרָה: לב וַתַּהַר לָאָה וַתֵּלֵד בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן כִּי אָמְרָה כִּי־רָאָה יְהוָה בְּעַנְיֵי כִּי עָתָה יִאֱהָבֵנִי אִישִׁי: לג וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֵד בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שִׁמְעוֹן כִּי־שָׁנוּאָה אֲנֹכִי וַיִּתֵּן־לִי גַם־אֶת־זֶה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שִׁמְעוֹן:

בראשית כב

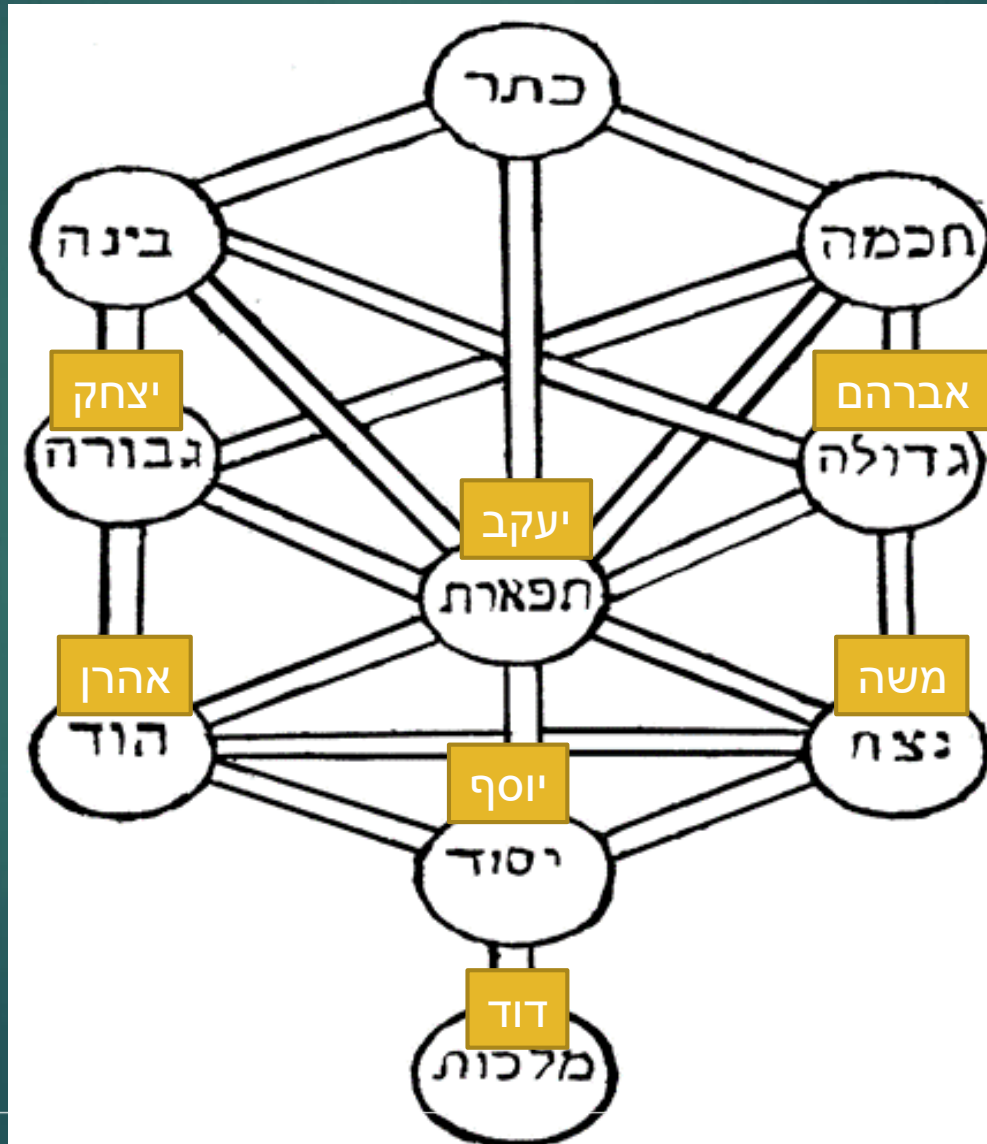
טז וּלְלָבֹן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לֵאמֹר וְשֵׁם הַקְּטָנָה רַחֵל: יז וְעֵינַי לֵאמֹר רַחֵל הֲיִתְּהָ? פֶּתַח תֵּאָר וַיִּפֹּת מִרְאָה: יח וַיִּאָּהֵב יַעֲקֹב אֶת־רַחֵל וַיֹּאמֶר אֶעֱבְדְךָ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתֻךְ הַקְּטָנָה: יט וַיֹּאמֶר לָבֹן טוֹב תַּתִּי אֹתָהּ לָךְ מִתַּתִּי אֹתָהּ לְאִישׁ אַחֵר שְׁבַע עֲמָדִי: כ וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שִׁבְעַ שָׁנִים וַיְהִי בְעֵינָיו כִּי־מִיִּם אֶחָדִים בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ: כא וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבֹן הֲבֵה אֶת־אִשְׁתִּי כִּי מָלְאוּ יָמַי וְאָבֹאֶה אֵלֶיךָ: כב וַיִּאָּסֹף לָבֹן אֶת־כָּל־אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּהּ: כג וַיְהִי בְעָרֵב וַיִּקַּח אֶת־לֵאָה בֵּיתוֹ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו וַיָּבֵא אֵלָיָהּ: כד וַיִּתֵּן לָבֹן לָהּ אֶת־זֶלְפָּה שִׁפְחָתוֹ לְלֵאָה בֵּיתוֹ שִׁפְחָהּ: כה וַיְהִי בַבֶּקֶר וַהֲנִיחַ־הוּא לֵאמֹר וַיֹּאמֶר אֶל־לָבֹן מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי הֲלֹא בְרַחֵל עֲבַדְתִּי עֲמֹד וְלָמָּה רַמִּיתָנִי: כו וַיֹּאמֶר לָבֹן לֹא־יַעֲשֶׂה כֵּן בַּמָּקוֹמִנוּ לְתַת־הַצְעִירָה לִפְנֵי הַבְּכִירָה: כז מִלֵּא שִׁבְעַ זֹאת וְנִתְּנָה לָךְ גַּם־אֶת־זֹאת בְּעַבְדָּהּ אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עֲמָדִי עוֹד שִׁבְע־שָׁנִים אַחֲרוֹת: כח וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כֵּן וַיִּמְלֵא שִׁבְעַ זֹאת וַיִּתְּנוּ־לוֹ אֶת־רַחֵל בֵּיתוֹ לוֹ לְאִשָּׁה: כט וַיִּתֵּן לָבֹן לְרַחֵל בֵּיתוֹ אֶת־בִּלְהָה שִׁפְחָתוֹ לָהּ לְשִׁפְחָהּ: ל וַיָּבֵא גַם אֶל־רַחֵל וַיִּאָּהֵב גַּם־אֶת־רַחֵל מִלֵּאָה וַיַּעֲבֹד עִמּוֹ עוֹד שִׁבְע־שָׁנִים אַחֲרוֹת: לא וַיִּרְא יְהוָה כִּי־שָׁנוּאָה לֵאמֹר וַיִּפְתַּח אֶת־רַחֲמָהּ וְרַחֵל עָקְרָה: לב וַתֵּהָרֵם לֵאמֹר וַתֵּלֵד בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן כִּי אָמְרָה כִּי־רָאָה יְהוָה בְּעֵנָיִי כִּי עָתָה יִאָּהֲבֵנִי אִישִׁי: לג וַתֵּהָרֵם עוֹד וַתֵּלֵד בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שִׁמְעוֹן כִּי־שָׁמַע יְהוָה כִּי־שָׁנוּאָה אֲנֹכִי וַיִּתְּן־לִי גַם־אֶת־זֶה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שִׁמְעוֹן:

ספר הזוהר, חלק א, קנד ע"א (בתרגום מארמית)

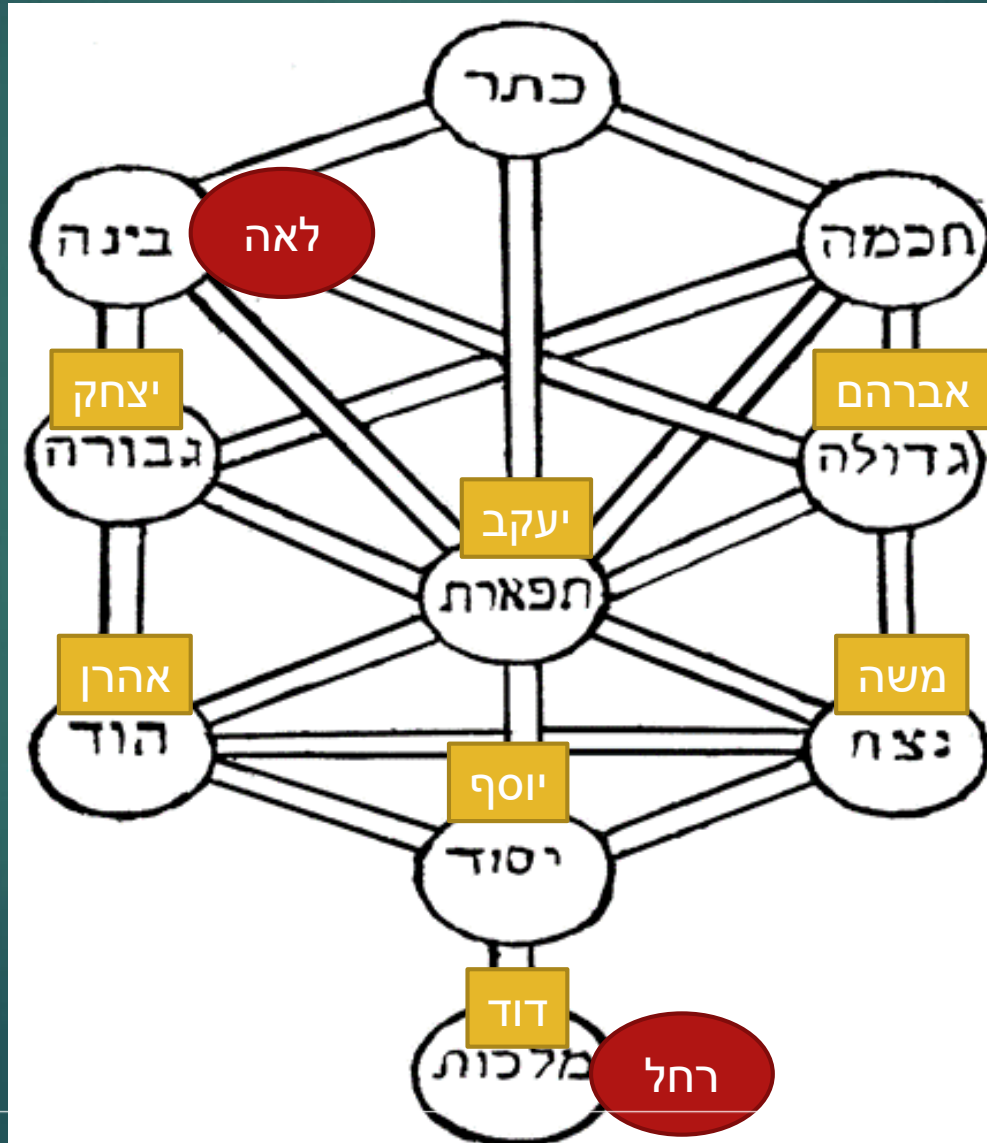
יורא ה' כי שנואה לאה' – וכי למה היא [הייתה] שנואה? והלא בני שנואה אינם בני מובחרים, ואנו רואים שכל הבנים המובחרים יצאו מלאה, ואתה אומר 'כי שנואה לאה'? אלא וודאי היובל הוא תמיד העולם המכוסה ('עלמא דאתכסיא'), וכל דבריו אינם בגלוי, ועל כן התכסו מיעקב כל מעשיו.

בוא וראה, העולם התחתון בגלוי הוא, והוא תחילת הכול לעלות בדרגותיו... ועל כן אנו קוראים לא 'אתה', בגלל שהוא שמיטה, וגלוי. העולם העליון שהוא יובל אנו קוראים [לו] 'הוא', שכל דבריו בנסתר הוא. וסוד הדבר – לאה, שכתוב 'וישכב עמה בלילה הוא'... העולם העליון הנסתר תמיד. ויעקב – במה שנסתר לא דבק ברצונו, אלא במה שגלוי.

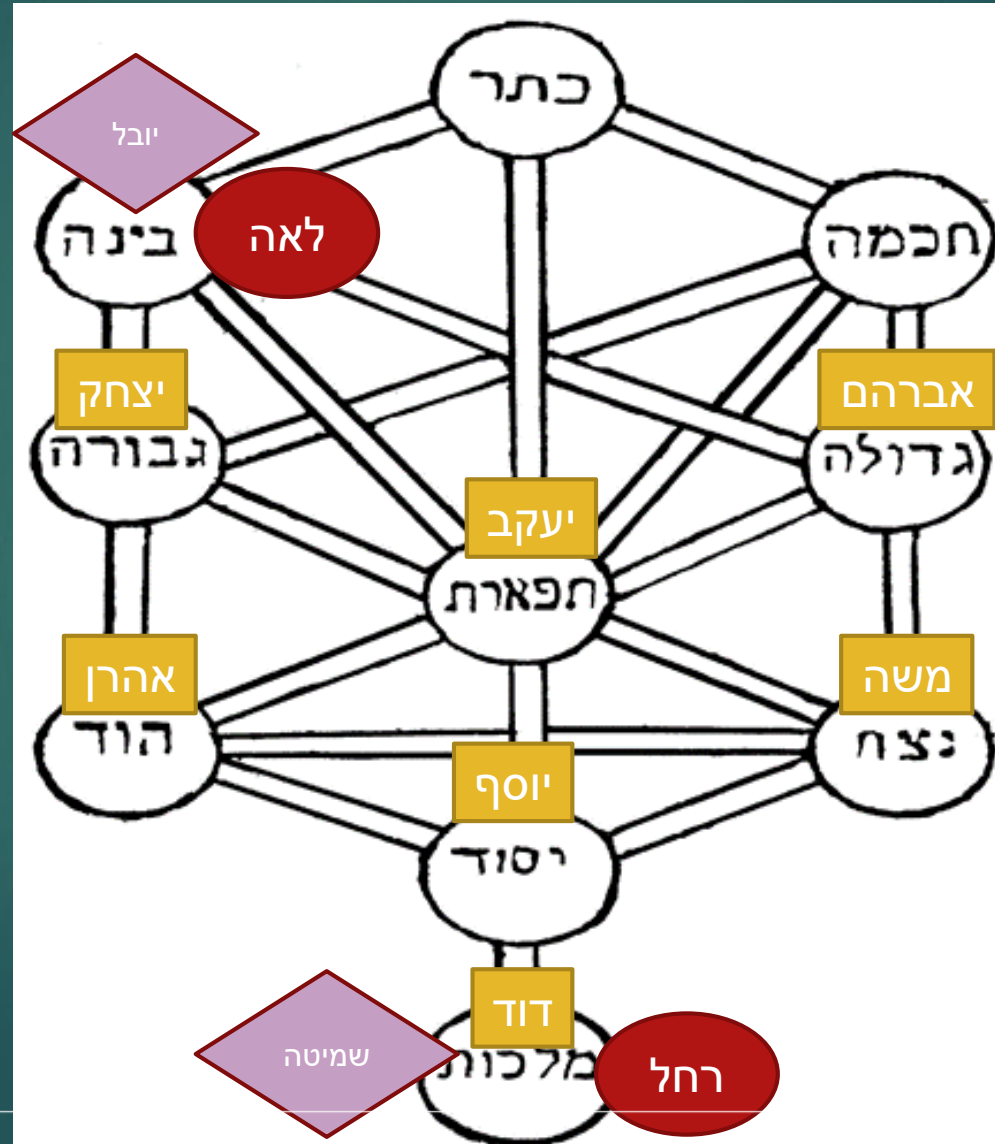
מערכת עשר הספירות

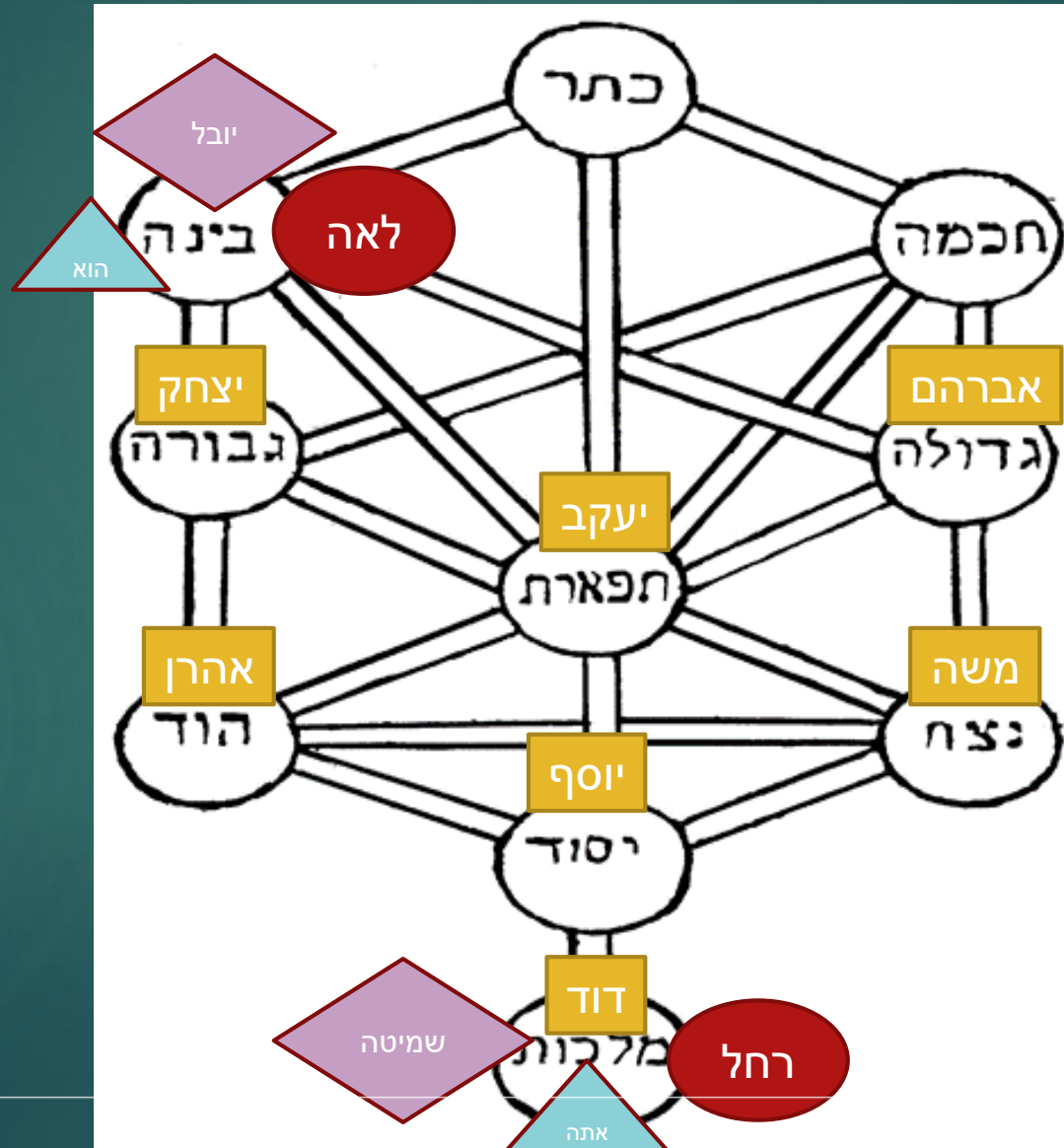
מערכת עשר הספירות

מערכת עשר הספירות

מערכת עשר הספירות

ספר הזוהר, חלק א, קנח ע"א (בתרגום מארמית)

וכל מעשיה של לאה בנסתר הם, שכן העולם העליון הוא בנסתר ובסתר ולא בגלוי, ועל כן לא נזכר [בתורה] מותה של לאה כמו מותה של רחל. ובוא וראה שכך הוא ודאי – בגלל שהעולם העליון כל דבריו בסתר, והעולם התחתון כל דבריו בגלוי, על כן נסתרה לאה [בקבורתה] במערת המכפלה, ורחל [נקברה] בדֶּךְר הגלויה – זו בסתר וזו בגלוי.

יוסטינוס מרטייר, 'דיאלוג עם טריפון היהודי', 134,
מהדורת ד' רוקח, ירושלים תשס"ה, עמ' 305-306

נישואי יעקב היו סמלים של המעשה שעתיד היה לבוא לידי גמר על ידי כריסטוס;
שהרי הדבר היה מנוגד לחוקת האל שיעקב יישא שתי אחיות בעת ובעונה אחת, והוא
משתעבד ללבן למען הבנות, ומשהוליכו אותו שולל לגבי הצעירה יותר, הוא שב
והשתעבד למשך שבע שנים. ברם, לאה היא אכן העם שלכם ובית הכנסת, ואילו רחל
היא הכנסייה שלנו... יעקב עבד את לבן תמורת הצאן המנומרות והמגוונות. כריסטוס
השתעבד בעבדות אף עד כדי הוקעה על הצלב למען כל בני המין האנושי בעלי שלל
הגוונים והצורות, שאותם קנה באמצעות הדם והמיסטריזן של הצלב. עיני לאה היו
חלשות, והרי אף עיני הנפש שלכם (חלשות) מאד...!

ad senectutem que dicitur
fieri le cretuen ppe
nitence

Si a quatre fe
mes douz uel
les et douz uie
nes et iacob se
tient a uene⁵
et guerpi ble
welles chacien

de senefie qe dex
fiert le cretien ppe
nitence

Si a quatre fe
mes douz uel
les douz uie
nes et iacob se
tient al uene
et guerpit les
uies chaciun

כאן – ליעקב היו ארבע נשים, שתיים זקנות ושתיים צעירות. ויעקב
בחר בצעירות ודחה את הזקנות.

[זה ש]יעקב דחה את הזקנות ובחר בצעירות, מסמל את ישו
שהניח מאחוריו את החוק העתיק ובחר [במקומו] את הכנסיה
הקדושה, שהיא צעירה ויפה. על כן, יעקב מייצג את ישו שבחר
את הצעירה, כלומר את הכנסיה, על פני הזקנה – הסינגוגה [בית
הכנסת] היהודייה

